13.5.2024

Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Asia: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tupakkalain muuttamisesta (HE 38/2024 vp)

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että nikotiinipussit otetaan tupakkalain soveltamisalan piiriin ja niiden myynti sallitaan noudattaen niille asetettuja sääntöjä, joilla pyritään ehkäisemään nuorisokäyttöä, harmaatuontia ja laitonta kauppaa sekä torjumaan järjestäytynyttä rikollisuutta. Vähittäismyynti säädetään luvanvaraiseksi, tuotteille säädetään naapurimaissa käytössä olevat nikotiinirajat ja tuotteissa sallitaan vain aikuisille tarkoitetut maut. Tuotteiden vähittäismyyntipakkauksiin vaadittaisiin terveysvaroitukset ja pakkausten ulkoasu yhdenmukaistettaisiin

Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry (jäljempänä MaRa) on lausunut nikotiinipusseja koskevasta hallituksen esitysluonnoksesta aiemmin syksyllä 2023 sosiaali- ja terveysministeriölle. MaRa pyytää, että sosiaali- ja terveysvaliokunta ottaa MaRan lausunnon huomioon käsitellessään hallituksen esitystä.

MaRa esittää seuraavat huomiot hallituksen esityksestä.

1. Nikotiinipitoisuuden enimmäisraja

Tukesin päätöksen nojalla 20 mg tai sitä enemmän sisältävien nikotiinipussien myynti on ollut kiellettyä 21.6.2023 alkaen.

Hallituksen esityksessä nikotiinipitoisuuden rajaa esitetään laskettavaksi. Nikotiinipussien nikotiinirajaksi säädettäisiin enintään 16,6 milligrammaa nikotiinia grammassa tuotetta. Savuttoman nikotiinituotteen annosyksikön, eli esimerkiksi nikotiinipussin, vähimmäispainoksi säädettäisiin 0,5 grammaa ja enimmäispainoksi 1 gramma.

MaRa katsoo, että nikotiinipitoisuuden rajan tulee säilyä nykytasolla ja vähintään hallituksen esityksen mukaisella tasolla, jotta nikotiinipussien matkustajatuonti ja harmaat markkinat eivät kasva. Virossa nikotiinipussien nikotiinipitoisuudelle ei ole säädetty rajaa ja toistaiseksi Ruotsissa ei ole säädetty tuotteille nikotiinirajaa.

2. Sallitut makuaineet

Hallituksen esityksessä esitetään, että nikotiinipusseissa kiellettäisiin jatkossa tunnusomaiset tuoksut tai maut lukuun ottamatta mentolin, mintun, teen, inkiväärin, rosmariinin ja puun makuja.

Suomalaiset kuluttajat ovat tottuneet käyttämään eri tavalla maustettuja nikotiinipusseja. Hallituksen esitys kieltäisi esimerkiksi omenan, sitruksen ja kahvin makuiset nikotiinipussit, jotka ovat suosittuja makuja. Liian tiukka makuaineiden kielto ohjaisi kuluttajia hakemaan tuotteita matkustajatuontina Ruotsista, Baltian maista tai risteilylaivoilta.

MaRa esittää, että sallittujen makujen listaan lisätään kahvi ja aikuisille suunnatut hedelmä- tai marjamaut (esimerkiksi omena tai sitruuna).

3. Nikotiinipussien vähittäismyyntipakkaukset

Hallituksen esityksessä ehdotetaan nikotiinipussien vähittäismyyntipakkausten yhdenmukaistamista tupakka-askien tapaan.

Nikotiinipussien myyntipakkausten yhdenmukaistamista koskeva ehdotus ei perustu hallitusohjelmaan. EU-lainsäädäntö ei myöskään vaadi nikotiinipussien vähittäismyyntipakkausten yhdenmukaistamista. Tällaista sääntelyä ei ole myöskään naapurimaissa.

Vähittäismyyntipakkausten yhdenmukaistaminen asettaisi kotimaiset vähittäismyyjät heikompaan kilpailuasemaan ulkomailla toimiviin vähittäismyyjiin verrattuna. Sääntely yhdistettynä nikotiinipussien naapurimaita huomattavasti korkeampaan tupakkaverotukseen ja esitettyyn makuaineiden kieltoon houkuttelisi suomalaisia hankkimaan nikotiinipusseja ulkomailta matkustajatuontina. Myös tuotteiden laiton maahantuonti ja harmaat markkinat kasvaisivat.

MaRa vastustaa nikotiinipussien vähittäismyyntipakkausten yhdenmukaistamista. Riittävää on, että tuotteissa on terveysvaroitukset ja muut pakolliset merkinnät esimerkiksi nikotiinipitoisuudesta. Nikotiinipussien esilläpito vähittäismyyntipaikassa on kiellettyä.

4. Valvontamaksut

Hallituksen esityksessä vähittäismyynnin valvontamaksua koskevaa säännöstä ehdotetaan muutettavaksi niin, että nikotiinipussit rinnastettaisiin nikotiininesteisiin. Tämä tarkoittaisi, että jos tupakkatuotteita myyvä vähittäismyyntipaikka ottaisi tuotevalikoimaan nikotiinipussit, valvontamaksu nousisi 1.000 euroon myyntipistettä kohden.

MaRa toteaa, että tupakkalain nojalla myönnettyjä vähittäismyyntilupia on sen jäsenyrityksistä liikenneasemilla ja ravintoloilla. Fimean muutettua keväällä 2023 tulkintaansa nikotiinipusseista yritykset ovat ottaneet myyntiin

myös nikotiinipusseja. Ehdotus tuplaisi tupakkatuotteita ja nikotiinipusseja myyvien vähittäismyyntipaikkojen valvontamaksut.

Tupakkalain valvontamaksut ovat ylimitoitettuja. Jos esimerkiksi liikenneasemalla on kolme kassaa, josta myydään tupakkatuotteita ja nikotiinipusseja, valvontamaksu per liikenneasema on 3.000 euroa vuodessa. Jos yritys operoi kymmentä liikenneasemaa, pelkkä tupakkalain valvontamaksu aiheuttaa yritykselle 30.000 euron vuosikulun.

Hallitus on sitoutunut purkamaan kautensa aikana vähintään 300 yrityksiä ja kansalaisia haittaavaa normia.

MaRa esittää, että tupakkalain 91 §:n muutetaan siten, että tuplavalvontamaksu kumotaan ja vähittäismyyjältä voidaan periä enintään 500 euron valvontamaksu myyntipisteeltä. Myyntipisteessä voidaan samalla valvontamaksulla myydä tupakkatuotteita, nikotiinipusseja ja nikotiininesteitä.

5. Etämyynnin kielto

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että nikotiinipussien etämyynti kiellettäisiin.

MaRa pitää rajat ylittävän etämyynnin kieltämistä perusteltuna. Suomessa nikotiinipussien myynti tapahtuu valvotusti ja myynnissä on ainoastaan nikotiinipitoisuudeltaan rajattuja tuotteita. Nikotiinipussien myynnistä Suomessa kertyy tupakkaveroa ja arvonlisäveroa. Jos etämyyntiä ei kiellettäisi, suomalaiset jatkaisivat ostosten tekemistä ulkomaisista verkkokaupoista, jossa nikotiinipussit ovat Suomen naapurimaita huomattavasti korkeamman tupakkaveron takia Suomessa myytäviä tuotteita halvempia.

MaRa huomauttaa, että jos nikotiinipussien myyntiä rajoitetaan Suomessa naapurimaita kireämmin, etämyyntikiellosta seuraa, että suomalaiset hakevat entistä enemmän nikotiinipusseja matkustajatuontina viihderisteilijöiltä, Ruotsista ja Virosta.

Ehdotuksen mukaan Suomeen sijoittautuneet elinkeinonharjoittajat eivät saisi myydä etämyyntinä nikotiinipusseja myöskään Suomessa. Ehdotuksella ei ole vaikutuksia MaRan jäsenyritysten toimintaan. MaRan jäsenyritykset myyvät nikotiinipusseja kuluttajille paikan päältä ostettuna ikärajavalvontaa noudattaen.

6. Nuuskan ja nikotiinipussien matkustajatuonnin rajoittaminen

Syksyllä 2023 lausuntokierrokselle lähetetyssä hallituksen esitysluonnoksessa (63 §) esitettiin, että nuuskan matkustajatuontia rajoitettaisiin nykyisestä. Yksityishenkilö saisi tuoda mukanaan omaa henkilökohtaista käyttöään varten maahan yhteensä enintään 500 grammaa nuuskaa, purutupakkaa

ja nenänuuskaa kalenterivuorokaudessa, kun tällä hetkellä raja on 1000 grammaa. Hallituksen esityksestä tämä ehdotus on poistettu.

Syksyllä 2023 lausuntokierrokselle lähetetyssä hallituksen esitysluonnoksessa (67§) esitetiin, että yksityishenkilö saisi tuoda maahan vuorokauden aikana enintään 500 grammaa nikotiinipusseja. Hallituksen esityksessä sallittua rajaa on nostettu 1000 grammaan.

MaRa hämmästelee, miksi hallitus suosii nuuskan ja nikotiinipussien matkustajatuontia. Alkoholin, tupakan, nuuskan ja nikotiinipussien matkustajatuonti Ruotsista, Baltian maista ja viihderisteilijöiltä vähentää merkittävästi valtion verotuloja.

MaRa esittää, että nuuskan ja nikotiinipussien matkustajatuontia rajoitetaan säätämällä enimmäismäärä 500 grammaksi 63 §:ssä ja 67 §:ssä. Nuuskan ja nikotiinipussien matkustajatuontimäärien rajoittaminen ohjaa kuluttajia ostamaan nikotiinipusseja Suomesta, mistä kertyy valtiolle arvonlisäveroja ja valmisteveroja.

Kunnioittavasti,

Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry

Veli-Matti Aittoniemi
varatoimitusjohtaja

Kai Massa
lakimies

Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry on matkailu-, ravintola- ja vapaa-ajan palvelualojen elinkeino- ja työmarkkinajärjestö. MaRa edustaa hotelleja, kylpylöitä, viikko-osakeyrityksiä, leirintäalueita, kongressi- ja tapahtumatoimialan yrityksiä, ravintoloita, catering-yrityksiä, eines- ja valmistuskeittiöitä, kahviloita, pubeja, yökerhoja, liikenneasemia, huvi-, teema- ja elämyspuistoja, keilahalleja, festivaaleja ja konserttitapahtumia, ohjelmapalveluyrityksiä, luontomatkailuyrityksiä, hiihtokeskuksia sekä matkailun markkinointi- ja välityspalveluita tarjoavia yrityksiä. MaRassa on 3 100 jäsentä, joilla on 8 000 toimipaikkaa. MaRan jäsenyritykset työllistävät noin 70 000 henkilöä.